

10219

PROBLEMI BIOSTRATIIGRAFIE PALEOGENA U HERCEGOVINI

Katedra Društvenih Nauka ZEMALJSKI MUZEJ BOSNE I HERCEGOVINE

Trg Baščaršija 11 • ODJELJENJE ZA PRIRODNE NAUKE •

1888 — 1988 •

Sarajevski kongres koji je bio prvi u ovom području Hercegovine je u odličnu priliku pokazao značajnost ovog područja u razvoju i razvoju prirodnih resursa. U ovom području nalaze se značajne količine ugljikovodjenika i drugih fosilnih goriva. Također, u ovom području nalaze se značajne količine mineralnih sirovina. Ovo područje je vrlo bogato i treba ga razviti u skladu s potrebama države i naroda. U ovom području nalaze se značajne količine ugljikovodjenika i drugih fosilnih goriva. Također, u ovom području nalaze se značajne količine mineralnih sirovina. Ovo područje je vrlo bogato i treba ga razviti u skladu s potrebama države i naroda.

U ovom području nalaze se značajne količine ugljikovodjenika i drugih fosilnih goriva. Također, u ovom području nalaze se značajne količine mineralnih sirovina. Ovo područje je vrlo bogato i treba ga razviti u skladu s potrebama države i naroda.

NAUČNI SKUP

MINERALI, STIJENE, IZUMRLI I ŽIVI SVIJET BOSNE I HERCEGOVINE

(zbornik rezimea)

SLIJEV EOCENSKIH SEDIMENATA GRABOVE DRAGE (ZAPADNA HERCEGOVINA)

- Ljilja Babic
- Jožica Zupanc
- Janež Pavšič
- Jasminka Štremac

Geološko-paleontološki zavod PMF, Sveučilišne kolekcije 3, Zagreb
Mineralogičko-petrografski zavod PMF, Dalmatinska 3, Zagreb
Katedra za mineralogiju i petrologiju, Sveučilište u Zagrebu

SARAJEVO

7. — 8. oktobar 1988. godine

PROBLEMI BIOSTRATIGRAFIJE PALEOGENA U HERCEGOVINI

Katica Drobne
Rajko Pavlovec
Teofil Slišković

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Novi Trg 5, Ljubljana
Katedra za geologiju i paleontologiju, Aškerčeva 12, Ljubljana
Zemaljski muzej, BiH, V. Putnika 7, Sarajevo

Stari podaci mnogo puta nisu tačni ili dovoljno precizni. Ponegdje je u pitanju početak paleogenske sedimentacije. Gusti vapnenici s harama ili puževima sličnim stomatopsisima još nisu dokaz da ih smatramo za ekvivalent liburnijske formacije ili dokaz da ih ča- tako nazivamo. U zapadnoj Hercegovini u posljednje vrijeme dokazali smo ponavljanje horizontata u karbonatnom razvoju, pa debljina ovih naslaga je manja nego što je više autora navodi u literaturi. Najnovija istraživanja dokazala su dosta različite stratigrafske horizonte alveolinsko-numulitnih vapnenaca, pa i klastita. U paleogenu Hercegovine postojalo je više morskih basena u kojima dosta slični litološki razvoji nisu nastali u isto vrijeme ili pak istovremeno su nastajali različiti sedimenti uz prilično obimno kopno. Zbog svega toga dobili smo nove predstave o paleogeografiji, migraciji morskih basena ili o tektonskim pokretima u raznim dijelovima Hercegovine. Takva problematika otvara se kod karbonatnih i klastičnih stijena. U zapadnoj Hercegovini dokazan je i najmlađi dio srednjeg eocena (»biarritz«) pomoću alveolina, numulita i nancolanktona.

Ovakva istraživanja imaju i praktično značenje. Na primjeru zapadne Hercegovine dobro se vidi da su kopnene faze trajale različito i da kvaliteta boksita ne zavisi od dužine trajanja kopnene faze.

Osnovnu problematiku paleogena Hercegovine možemo ovako rezimirati:

- Kao osnova potrebna su detaljna biostratigrafska i sedimentološka istraživanja već poznatih paleogenskih stupova.
- Potrebno je tražiti one dijelove paleogenog stupa koje u proučavanim profilima Hercegovine još ne poznejemo.
- Utvrditi odnos karbonatne platforme i basena.
- Uspoređivanje istovremenih slojeva u različitom razvoju i uspoređivanje slojeva različitih vremenskih raspona sa sličnim razvojem.
- Dokazati koje su promjene nastale djelovanjem paleocenskih i eocenskih tektonskih pokreta i šta je nastalo u posteocenskoj tektonici.

SLIJED EOCENSKIH SEDIMENATA GRABOVE DRAGE (ZAPADNA HERCEGOVINA)

Ljubo Babić
Jožica Zupanić²⁾
Jernej Pavšič³⁾
Jasminka Sremac¹⁾

Geološko-paleontološki zavod, PMF, Socijalističke revolucije 8, Zagreb
Mineraloško-petrografska zavod, PMF, Demetrova 1, Zagreb
Fakulteta za naravoslovlje in tehnologiju, Aškerčeva 1, Ljubljana

Povijest jednog dijela Hercegovine u vrijeme mlađeg dijela srednjeg eocena zabilježena je u slijedu sedimenata koji se sastoji od četiri jedinice. Karakterističan je prijeaz iz (1) Vapnenca s alveolinama i numulitima u (2) Laporno-vapnenačku jedinicu i iz time iz prvog karbonatnog plićaka s visokom proizvodnjom skeletnog karbonata.

postupnim produbljivanjem, u šelf s razmjerno polaganom muljnom sedimentacijom dobrom cirkulacijom uz dno. Dubina u vrijeme te jedinice bila je vjerojatno ispod valne baze, a okoliš je bio specifično karakteriziran bogatim bentosom (brahiopodi, ježinci, nautiloid promjera 28 cm), te velikim bušotinama innofosila. Karakter slijeda bitno je izmijenjen rasijedanjem, koje je izmijenilo reljef i susjedno izdiglo blok, čega je posljedica gravitacijski tok grubih klasta (klasti do 3m), odnosno jedinica 3. Nakon toga nastavljena je sedimentacija u novim uvjetima (Jedinica 4).

Zbirku makrofosila, koja uključuje velikog nautilida, poklanjamo Zemaljskom muzeju u Sarajevu.

TERCIJARNA EHNIDSKA FAUNA BOSNE I HERCEGOVINE /BIOSTRATIGRAFSKO-PALEOEKOLOŠKI PRIKAZ/

Jovanka Mitrović — Petrović

Rudarsko-geološki fakultet u Beogradu, Kamenička 6, Beograd

Tercijarni sedimenti Bosne i Hercegovine su bogati ehnidskom faunom. U okviru paleogena najfosilonosniji su eocenski sedimenti, razvijeni na velikom prostranstvu u Hercegovini. U okviru neogena, srednjemiocenski sedimenti otkriveni u širokom pojasu u oblasti severne Bosne (Bosanske Posavine) su veoma bogati ehnidima.

Eocenski ehnidi najvećim delom potiču iz pojasa Konjicac-Tribistovo (šira okolina Posušja), a znatno manji broj iz sela Borojevići (okolina Stolca) i Planskog polja. Određeno je ukupno dvadesetak vrsta.

Srednjemiocenski ehnidi su sakupljeni iz više lokaliteta u severnoj Bosni, ali najbogatije fosilonosno naazište predstavljaju lajtovački krečnjaci okoline Dervente. Određeno je preko 40 vrsta, od čega je 16 vrsta prvi put pronađeno na teritoriji Jugoslavije (Mitrović-Petrović, J. 1969).

Tercijarna ehnidska fauna je proučavana prvenstveno sa biostratigrafskog i paleoekološkog stanovišta.

U celini posmatrani eocenski ehnidi imaju veći biostratigrafski značaj u odnosu na srednjemiocenske, a i jedni i drugi pružaju dragocene podatke (pored prateće faune i tipova sedimentata) za rekonstrukciju uslova života koji su vladali u tercijarnim morima na teritoriji koju danas obuhvata Bosna i Hercegovina. Zaključeno je da su eocenski laporovito-peskoviti sedimenti u nešto dubljem neritskom regionu u uslovima mirne i tople vode normalnog saliniteta.

Celokupna srednjemiocenska fauna je naseljavala spruc izgrađen pretežno od alge Lithothamnium, koralni brioza. Prisustvo spruda ukazuje na malu dubinu (maksimum do 20 metara), bistru i toplu vodu (tropsko-subtropski karakter), snažne pokrete vode i normalan salinitet.

KREČNJAČKI NANOPLANKTON NEOGENA (ZONE NN-5 I NN-6) BOSNE I HERCEGOVINE STUDIRAN POD ELEKTRONSKIM MIKROSKOPOM I STEREOSKANOM

Lazar Jerković

Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu

Istraživani uzorci krečnjačkih sedimentata potiču iz rečna sjeverne Bosne (Bosanski Novi, sjeverno Potkozarje, sjeveroistočno Potkozarje, Prnjavor, Derventa, Gracačac, Gračanica, Tuzla, Ugljevik).